

LUCYNA SADZIKOWSKA* – KATOWICE

[Recenzja]: „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, nr 2(51)/2020, ISSN 1426-3777, ss. 304

W 2020 r. – roku jubileuszu 100-lecia urodzin Karola Wojtyły, 264. następcy św. Piotra, kanonizowanego przez papieża Franciszka w 2014 r., podjęto wiele różnorodnych, zakrojonych na szeroką skalę przedsięwzięć, by upamiętnić tę szczególną rocznicę.

Wydaje się, że nie ma możliwości, by osobę Karola Wojtyły – Jana Pawła II, dla wielu najbardziej wpływowego autorytetu moralnego współczesnego chrześcijaństwa, ująć w skończonym porządku, zdefiniować i opisać. To człowiek, którego wciąż odkrywa się, podkreślając jego wielowymiarowość, a także oscylowanie w dwóch planach: boskim i ludzkim. Już sam pontyfikat (1978-2005) określa się w wymiarze globalnym – do historii przeszły liczne pielgrzymki apostolskie do wielu odległych miejsc świata następcy św. Piotra, który wskazywał, że etyka jest wiedzą o sposobie bycia, postępowania, o relacji z drugim człowiekiem. Jan Paweł II przeżył II wojnę światową i doświadczył sztuki jako poeta, dramaturg oraz aktor. Jego piśmiennictwo: encykliki, adhortacje, listy pasterskie, orędzia, konstytucje apostolskie, katechezy, homilie, przemówienia, modlitwy oraz rozważania, stało się obszarem gruntownych dociekań oraz inspiracji badawczych.

Jednym z działań naukowych wpisujących się w jubileuszowe upamiętnienie Papieża Polaka jest publikacja numeru 2 czasopisma „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” z 2020 r., który został w całości poświęcony działalności i osobie Jana Pawła II, a także – a może przede wszystkim – archiwalnym lub przechowywanym w bibliotekach dokumentom, na podstawie których powstały kolejne wartościowe opracowania.

Piszę o tym fakcie nie tyle z kronikarskiego obowiązku, ile niejako na metonimicznej zasadzie, by wyeksponować różnorodność oraz niebagatelną skalę i rozmach omawianego numeru biuletynu, który pomieścił w sobie rozważania bada-

---

* Lucyna Sadzikowska – dr hab., prof. UŚ, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski
e-mail: lucyna.sadzikowska@us.edu.pl
<https://orcid.org/0000-0002-5509-4513>

czy z ośrodków naukowych z Krakowa, Lublina, Warszawy, Rzymu, Katowic, Rzeszowa i Wrocławia.

W bogatej treściowo i znaczeniowo publikacji zamieszczono: jednaście artykułów, dwa komunikaty (ks. Michał Jagosz, *Św. Jan Paweł II w patrymonium bazyliki papieskiej Santa Maria Maggiore*; ks. Jerzy Witczak, *Święty Jan Paweł II w serwisach informacyjnych Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”*), trzy recenzje (dotyczące książek: *Operacja „Zorza”. Wizyta papieża Jana Pawła II w Katowicach w 1983 roku w dokumentach Służby Bezpieczeństwa*, wybór i oprac. Anna Badura, Grzegorz Kołek, Tomasz Marszałek, Agnieszka Przewłoka, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Oddział w Katowicach, Katowice-Warszawa 2019, ss. 448 (płyta DVD), ISBN: 978-83-8098-578-0; Dorota Narewska, *„Dziennikarstwo jak kapłaństwo...” z perspektywy teologii mediów Jana Pawła II*, Wydawnictwo Naukowe, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2019, ss. 152, ISBN: 978-83-7438-755-2 (wersja drukowana), ISBN 978-83-7438-756-9 (wersja online); Magdalena Olszewska, Danuta Gułajewska, *Jan Paweł II. Bibliografia polska 1998*, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Rzym–Kraków 2020, ss. 578, ISBN 978-83-7438-888-7), jedno sprawozdanie (Beata Wieczorek, *„Człowiek, który przechodząc przez świat, niósł miłość – Święty Jan Paweł II”. Sprawozdanie z sympozjów organizowanych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie*) oraz w sekcji „Z życia Federacji” *Protokół z posiedzenia Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides” (Częstochowa, 18–19 lutego 2020 roku)* autorstwa ks. Tomasza Garwolińskiego.

W pierwszym artykule tematycznie podzielonym na dwie części, zatytułowanym *Wojtyłana w zbiorach Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej na Wawelu*, ks. Jacek Urban interesująco omawia rękopis dramatu *Brat naszego Boga*, dyplom z 8 marca 1964 r., w którym ówczesny abp Karol Wojtyła zreorganizował (w dniu swego ingresu do katedry na Wawelu) krakowską kapitułę katedralną, listy kard. Wojtyły do kapituły z czasu zaproponowania zmian liturgicznych po II soborze watykańskim, dwie bulle kanonizacyjne św. Jadwigi Królowej i dedykację na jednej z pierwszych fotografii papieża, z 22 października 1978 r., dla ks. Kazimierza Figlewicza. Przedstawiono również kalendarz wizyt kard. Wojtyły – papieża Jana Pawła II odnotowany w podstawowych dokumentach archiwum, m.in. w księgach metrykalnych, kronice katedralnej i w *Acta actorum*. Warto dodać, że zbiór dotyczący Karola Wojtyły – Jana Pawła II w archiwum kapitulnym ma charakter otwarty, ciągle jest bowiem uzupełniany.

Kolejny artykuł, *Wojtyłana w zbiorach Archiwum Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Zarys problemu* ks. Andrzeja Bruździńskiego, poświęcony został w dużej mierze historii tejże uczelni, która kontynuuje działalność Papieskiej Akademii Teologicznej, powołanej przez papieża Jana Pawła II w 1981 r. – jednak i tu nacisk został położony na archiwalne materiały określane jako wojtyłana. Najcenniejszym i jednocześnie najstarszym przechowywanym dokumentem jest autograf pracy magisterskiej ks. Wojtyły, obronionej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1948 r., wyjątkowym zbiorem zaś są dokumenty związane z podjętymi przez ówczesnego arcybiskupa krakow-

skiego działaniami, by ponownie Wydział Teologiczny znalazł się w strukturach owej Alma Mater.

W trzecim obszernym artykule, autorstwa ks. Michała Jagosza z Muzeum Bazyliki Santa Maria Maggiore w Rzymie, zaprezentowano prace Komisji Historycznej opracowującej spuściznę Karola Wojtyły na potrzeby procesu beatyfikacyjnego i efekty kwerend przeprowadzonych w archiwach i bibliotekach. Na podstawie epistolografii papieża poddano oglądowi jego profil osobowościowy. W artykule wyróżniono podrozdziały dotyczące m.in.: działalności Ośrodka Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II, elementów składających się na portret Karola Wojtyły, notatek duchowych obejmujących lata 1946-1984, biografii papieskich. Publikację wzbogaca spis zawartości załączników dołączonych przez Komisję Historyczną do relacji o Karolu Wojtyłe.

O współpracy z pokrewnymi placówkami oraz historii specjalistycznego księgozbioru Ośrodka Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie, którego znaczną część stanowią publikacje подарowane papieżowi lub przekazane do jednostki, traktuje tekst ks. Andrzeja Dobrzyńskiego i Stanisławy Postawy. Autorzy udowodnili, że bibliotekę ośrodka należy postrzegać jako cenny punkt na mapie instytucji, w których badacze pochylić się mogą nad dziedzictwem, jakie pozostawił kulturze chrześcijańskiej Jan Paweł II.

Helena Kupiszewska z Instytutu Prymasa Wyszyńskiego w Warszawie omówiła niezwykłą *Kolekcję darów w Domu Polskim w Rzymie zebraną podczas pontyfikatu Jana Pawła II*, dzieląc ją na: związane z początkiem pontyfikatu, o charakterze historyczno-patriotycznym, maryjnym, hagiograficznym i eksponaty różne.

Z artykułu zatytułowanego *Poprzez słowa do Słowa – myśl papieska w zbiorach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie* wywieść można wnioski na temat czytelnictwa dzieł naukowych i literackich następcy św. Piotra (na podstawie raportu z wypożyczeń publikacji od stycznia do września 2014 roku). Hanna Wojtysiak konkluduje, opierając się na analizie powodów wyboru takiej literatury przez czytelników, że teksty literackie i filozoficzne Jana Pawła II uczą współczesnego odbiorcę, by kierować się w życiu kodeksem moralnym.

W obszernym i interesującym tekście o *Zbiorach audiowizualnych związanych ze św. Janem Pawłem II w Bibliotece Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie* Danuta Rebech charakteryzuje, stanowiące uzupełnienie tradycyjnych zbiorów książek i wydawnictw ciągłych, opracowywane w programie MAC i VTLS/Virtua zbiory audiowizualne (płyty analogowe, przezroczyste, kasety magnetofonowe, kasety wideo, płyty kompaktowe – DVD, CD-ROM, VCD), które są źródłem informacji o życiu, działalności i nauczaniu Papieża Polaka.

Na *Wybrane aspekty gromadzenia literatury religijnej dla dzieci i młodzieży w Bibliotece Głównej UPJPII w Krakowie na przykładzie literatury o świętym Janie Pawle II* zwróciła uwagę Renata Dulian, podkreślając przede wszystkim dokumentacyjny, ewangelizacyjny oraz katechetyczny aspekt piśmiennictwa chrześcijańskiego dla dzieci i młodzieży w bibliotece naukowej.

Bogumiła Warząchowska z kolei dała pełny obraz przechowywanych w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego materialnych świadectw zainteresowania naukowego i badawczego Janem Pawłem II oraz jego spuścizną. Prace licencjackie i magisterskie oraz dysertacje doktorskie poruszające tematy związane z osobą i pontyfikatem Papieża Polaka są wielowątkowe i wieloaspektowe. Ze względu na sposób interpretacji jego myśli można je podzielić na kilka grup tematycznych, np. związki Karola Wojtyły ze Śląskiem, dokumenty papieskie, kapłaństwo i życie konsekrowane, małżeństwo i życie rodzinne, chrześcijańska formacja młodzieży, nauki społeczne, mariologia, miłość miłosierna, twórczość literacka, pielgrzymowanie, sport i turystyka w życiu Karola Wojtyły.

Tryptykowi z poezji Karola Wojtyły Ireny Pfeiffer, czyli pierwszej kompozycji, która czerpie w warstwie słownej z autorskiego tekstu Jana Pawła II, poświęciła swój artykuł Maria Rusek z Biblioteki Głównej Akademii Muzycznej w Krakowie. Warto dodać, że *Tryptyk...* jest muzycznym opracowaniem trzech poematów Karola Wojtyły (*Magnificat* – napisany wiosną 1939 r.; *Wybrzeża pełne ciszy* – stanowiący pierwszą część poematu *Pieśń o Bogu ukrytym*; *Stanisław* – napisany z myślą o obchodach 900-lecia śmierci św. Stanisława Szczepanowskiego) stworzonych, kiedy był studentem, klerykiem i arcybiskupem.

W artykule „*Memoria est pretii, ac memoriam muneris est*”. *Karol Wojtyła – Jan Paweł II we wspomnieniach i twórczości Kazimierza Brauna* Barbara Trygar przedstawiła ważną część prywatnego archiwum tego reżysera teatralnego i pisarza, które przekazał on Pracowni Badań Dokumentacji Literackiej i Kulturowej Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2012 i 2013 r. Dokumenty i wspomnienia poświęcone Janowi Pawłowi II udowadniają, że dla Brauna nauki głoszone przez papieża stały się źródłem humanizmu.

Nawet pobieżna lektura kolejnych części biuletynu uświadamia, że nadrzędnym celem publikacji jako całości jest właśnie poszerzenie kontekstów życia i działalności Karola Wojtyły, pozwalających zarazem na pogłębienie analiz wybranych aspektów życia papieża, często funkcjonujących w świadomości odbiorców w ramach uproszczonych (utrwalonych również przez praktyki medialne) klisz, skojarzeń, stereotypów. Mamy tu do czynienia ze zbiorem artykułów różnotematycznych, jednak złożenie ich w jeden numer sprawiło, że przed czytelnikiem otwarły się nowe perspektywy badawcze. Publikacja jawi się jako spójny i szeroko zakrojony projekt ponownego odczytywania lub przybliżania osoby papieża (tylko pozornie bardzo dobrze znanej). Przedsięwzięcie zasługuje na czytelnicze uznanie, gdyż skutecznie eksploruje wciąż nowe pola interpretacyjne i badawcze, choć wydawałoby się, że postać Jana Pawła II, jego twórczość, filozoficzne rozważania, wreszcie działalność od wielu dziesięcioleci poddawane były niezliczonym odczytaniom, analizom cząstkowym lub całościowym podsumowaniom.

Rozpiętość tematyczna zaprezentowanych artykułów – nie zawsze oczywista – prowadzi do szczególnego uporządkowania publikacji. Zamiast sztamkowych i oczywistych „portretów” Karola Wojtyły czy prób podsumowań specyfiki działalności i twórczości w zbiorze zamieszczono szczegółowe rozpoznania, w większości oparte na świadectwach, korespondencji, dokumentach. Decyzja zespołu redakcyjnego okazała się trafna, toteż czytelnik otrzymuje obraz nie tylko już

wcześniej znany, lecz także uzupełniony o nowe egodokumenty i analizy zasobów archiwów, czyli swoiste świadectwo osadzonych w czasie historycznym artefaktów życia.

Niewątpliwie zaletą książki jest poszerzenie perspektywy oglądu przez kolejne pokolenia, których zainteresowanie osobą papieża przybiera różne formy wyrazu i czyni przedmiotem namysłu rozmaite dziedziny życia oraz działalności Karola Wojtyły.

Lektura recenzowanego biuletynu wzbudza szacunek przede wszystkim ze względu na uważność, z jaką autorzy przeprowadzają analizy i przedstawiają kolejne zagadnienia oraz stawiają hipotezy badawcze. Nie ulega wątpliwości, że omawiany numer czasopisma może oddziaływać na czytelnika dwukierunkowo. Z jednej strony stanowi on podsumowanie pewnych kwestii, zamyka wątki w obrębie omawianej problematyki. Z drugiej – otwiera nowe perspektywy badawczych poszukiwań. A to zawsze w nauce rzecz najważniejsza!

Słowa kluczowe: Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych; Jan Paweł II; numer specjalny